

Карина Сонник

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК СВІТОВА ТЕНДЕНЦІЯ

Неперервна освіта особливо актуальна в умовах сьогодення, так як забезпечує можливість кожному впродовж життя раціонально поєднувати освіту з самоосвітою.

Людина, в усі вікові періоди, здатна набувати нові знання, розширювати розумовий кругозір, а у процесі трудової діяльності при певних потребах оволодівати новими і суміжними професіями. Тому для реалізації таких можливостей необхідна єдина система освіти.

Пріоритетний розвиток безперервної освіти у сучасному світі пов'язаний з декількома причинами. Найбільш важливою з них є необхідність адаптації до мінливого попиту ринку праці : зростаюча продуктивність, автоматизація виробництва, використання новітніх технологій, глобальний розподіл праці, тощо. Найбільш яскравим свідченням цього можуть служити слова відомого німецького соціолога Ріхарда Зеннета: « ... студенти протягом свого майбутнього трудового життя змушені будуть 11 разів змінити свою професію і 3 рази змінити основи своєї освіти» [2, с. 35]. У цьому підході відображено принципово нове розуміння місця освіти в житті людини, що склалося в розвинених країнах упродовж останніх десятиліть.

В Європі великі корпорації мають у своєму розпорядженні власну систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. У неї входять спеціальні навчальні заклади з матеріально-технічною базою та штатом висококваліфікованих викладачів.

Міжнародний комітет з розвитку освіти ЮНЕСКО в книзі «Вчитися бути», що стала згодом програмною, прийшов висновку, що безперервна освіта має стати генеральною концепцією : «Кожна людина повинна вчитися все життя. Освіта повинна тривати в будь-якому віці... відповідно до потреб особистості... Концепція безперервної освіти охоплює всі аспекти освіти, і ціле є набагато більшим, ніж проста сума складових його частин» [3, с. 77].

Формулюючи мету освіти на наступні десятиліття Міжнародне співтовариство виділило чотири складових навчання:

- 1) вчитися здобувати знання (вміння вчитися) (learning to know);
- 2) вчитися застосовувати ці знання (learning to do);
- 3) вчитися жити разом (learning to live together);
- 4) вчитися бути особистістю, яка несе відповідальність за долі інших (learning to be) [2, с. 45].

Усі чотири складових покликані навчити людину виробляти систему універсальних умінь, які і є основою інтеграції всіх предметів, а в кінцевому підсумку – безперервного розвиваючого навчання.

Інститут освіти ЮНЕСКО визначає основні положення, що дають уявлення про те, що таке безперервна освіта сьогодні: три базових терміна, що формують значення концепції безперервної освіти – це «життя» (life), «триває протягом життя» (lifelong) і «освіта» (education); освіта не закінчується після формального навчання (школа, коледж, університет), а є безперервним процесом; охоплює не тільки сферу дорослих, а й вбирає в себе всі стадії отримання освіти: дошкільне навчання, початкова, середня, середня спеціальна, вища і т.д., тобто розглядається всеосяжно; неперервна освіта універсальна за своєю суттю і сприяє демократизації; характеризується різноманітністю, насиченістю і гнучкістю навчальних схем, програм і технік навчання, так само як і економією часу за рахунок створення зручних навчальних графіків для учнів. Безперервна освіта виконує коригувальну функцію (компенсувати працюючим фахівцям недоотримані з якоїнебудь причини знання, вміння та навички, допомагає відповідати зміним вимог). Одна з найголовніших цілей безперервного навчання – сприяти підтримці і поліпшенню якості життя працівників і учнів. Визначають три постулати неперервної освіти: «можливості», «мотивація навчання», «здатність до навчання».

Неперервна освіта сьогодні є організуючим принципом всієї освітньої системи, забезпечує і підвищує мотивацію до отримання додаткових знань, включає в себе формальну, неформальну і інформальну схеми.

Ці теоретичні положення є основою реформування національних систем освіти у світі (у США, Японії, Німеччині, Великій Британії, Канаді, країнах Східної Європи і "третього світу").

У вітчизняній науці проблеми безперервної освіти педагогів представлені в роботах таких науковців як Лідія Даниленко, Галина Єльнікова, Віктор Олійник, Наталія Клокар, Валентина Семиченко та ін. Ця ж проблема розглядається у працях зарубіжних дослідників: Фредеріка Тейлора, Альфреда Уайтхеда, Джона В. Робертсона Томпсона, Пауло Фрейре, Марії Монтесорі, Яна Фазлягіча.

Таким чином, у якості ознак безперервної освіти, науковці визначають:

- а) охоплення освітою усього життя людини;
- б) «вертикальну» інтеграцію (зв'язок між окремими етапами, рівнями освіти);
- в) розвиток і включення в цілісну систему освіти неформальних форм, в тому числі створення альтернативних;
- г) координацію загальної, політехнічної і професійної освіти;
- д) відкритість, гнучкість системи освіти, різноманітність змісту, засобів і методик, часу і місця спілкування;
- е) можливість вільного їх вибору учнями;
- ж) рівноправну оцінку і визнання освіти не за способом її отримання, а за фактичним результатом;

з) наявність механізмів стимулювання мотивації до навчання як сторони матеріальних умов життя суспільства, так і через вплив культури, домінуючих в суспільстві духовно-моральних цінностей – найважливіша ознака розвиненої системи безперервної освіти [1].

Отже, безперервна освіта це проблема, пов'язана із сучасним науково-технічним розвитком світу. Сутність її розуміють як довічний процес, мета якого є забезпечення всебічного розвитку людини, її біологічного, соціального і духовного потенціалу, але перш за все це постійна професійна самоосвіта, викликана необхідністю оновлювати застарілі знання і вміння, отримані під час навчання. Сьогодні, вона має стати новим способом освітньої діяльності, що забезпечує випереджаючий розвиток людини, формування прогностичних якостей та самореалізації.

Список використаної літератури

1. Ананьев Б.Г. Интеллектуальное развитие взрослых как характеристика обучаемости / Б.Г. Ананьев // Сов. Педагогика. – 1969. – № 10.
2. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта як світова тенденція. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. / Н.Г. Ничкало – Черкаси: ВІБІР, 2000. – С. 322.
3. Старикова Л.Д. Современная трактовка непрерывности образования / Л.Д. Старикова // Высш. образование сегодня. – 2008. – № 10. – С. 76-79.
4. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. / В.В. Химинець – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 360 с.